

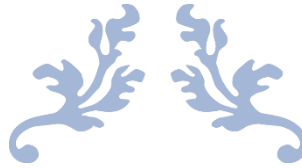
**RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNING
YANGI O'ZBEKISTON
RIVOJIGA TA'SIRI**

Xalqaro ilmiy-amaliy
konferensiyasi to'plami

21 IYUN

2023

**RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNING YANGI O'ZBEKISTON
RIVOJIGA TA'SIRI**

**ВЛИЯНИЕ ЦИФРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ НА РАЗВИТИЕ
НОВОГО УЗБЕКИСТАНА**

**IMPACT OF DIGITAL TECHNOLOGIES ON THE DEVELOPMENT
OF NEW UZBEKISTAN**

Xalqaro ilmiy-amaliy konferensiyasi maqolalar to'plami

JUNE 21, 2023
KOKAND UNIVERSITY

"O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim tizimini 2030 yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida" O'zbekiston Respublika Prezidentining 5847-sonli Farmonida ko'zda tutilgan vazifalardan biri – ilmiy izlanish yutuklarini amaliyotga joriy etish yo'li bilan fan sohalarini rivojlantirish, ya'ni xalqaro ilmiy hamjamiyatda e'tirof etilishiga xizmat qilishdir. Shu va boshqa tegishli farmonlarda va qarorlarda belgilangan vazifalarini amalga oshirish maqsadida 2023 yil 21-iyun kuni Qo'qon universiteti "Raqamli texnologiyalar va matematika" kafedrası "Raqamli texnologiyalarning Yangi O'zbekiston rivojiga ta'siri" mavzusidagi xalqaro miqyosida o'tkaziladigan ilmiy-amaliy konferensiyasi maqolalar to'plamini e'lon qiladi

MAS'UL MUHARRIR

Zahidov G'ofurjon Erkinovich – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

TAHRIRIYAT HAY'ATI

G'ulomov Saidahrur Saidahmedovich – iqtisodiyot fanlari doktori, akademik;

Ahmedov Durbek Quدراتillayevich - iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Mahmudov Nosir Mahmudovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Butaboyev Muhammadjon - iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Islamov Anvar Ashirkulovich - iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent;

Ruziev Shohrusbek Ravshan o'g'li - iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Mulaydinov Farxod Murotovich – Qo'qon universiteti, Raqamli texnologiyalar va matematika kafedrası mudiri

Texnik muharrir – Solidjonov Dilyorjon Zoirjon o'g'li

Ta'lim sifati yangi O'zbekiston taraqqiyotini yanada yuksaltirishning muhim omili / Raqamli texnologiyalarning Yangi O'zbekiston rivojiga ta'siri xalqaro ilmiy-amaliy konferensiyasi to'plami. Kokand university, 2023 yil 21 iyun, - «Innovatsion rivojlanish nashriyot-matbaa uyi» 2023.

© Matn. Mualliflar, 2023.

© Kokand university, 2023.

© «Innovatsion rivojlanish nashriyot-matbaa uyi», original maket, 2023.

No	MAQOLA SARLAVHASI VA MUALLIFLARI	SAHIFASI
1-SHO'BA. DAVLATNING IQTISODIY TARAQQIYOTIDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARDAN SAMARALI FOYDALANISHNING DOLZARB MUAMMOLARI		
1	FORECASTING GROSS DOMESTIC PRODUCT (GDP) AND GDP GROWTH: AN EXPLORATION OF IMPROVED PREDICTION USING MACHINE LEARNING ALGORITHMS - Azibaev Akhmadkhon Gulomjon ugli	9-14
2	ROLE AND PROBLEMS OF DIGITAL TECHNOLOGY IN SMALL BUSINESS AND ENTREPRENEURSHIP - Kosimov Sardor Dilmurodovich	15-17
3	O'ZBEKISTONDA RAQAMLI IQTISODIYOTNI TATBIQ QILISH ORQALI XUFYONA IQTISODIYOTNI YUMSHATISH - Usmonova Odinaxon Lazizbek qizi	18-19
4	ADMINISTRATIVE LEGAL REGIME OF THE EMERGENCY SITUATION - Jalilov Ahmadbek Ikromjon ugli	20-26
5	ЗНАЧЕНИЕ ЭПИДЕМИОЛОГИЧЕСКИХ ПРОЦЕССОВ В ЧРЕЗВЫЧАЙНЫХ СИТУАЦИЯ - Джалилов Ахмадбек Икромжон угли	27-31
6	DAVLATNING IQTISODIY O'SISHIDA INKLYUZIV VA EKSTRAKTIV INSTITUTLARNING O'RNI - Abdullajonov Davronjon Shokirjon o'g'li, Abdullajonova Gulmira Qaxramon qizi	32-35
7	КИЧИК БИЗНЕС ФАОЛИЯТИНИ РАҚАМЛАШТИРИШНИНГ ТАШКИЛИЙ ТИЗИМИ ВА ҲОЗИРГИ ҲОЛАТИ ТАҲЛИЛИ - Рахмонов Нодиржон Рахмонжон ўғли	36-43
8	FUNCTIONAL RELATIONS AND FUNCTIONAL MODELS OF THE PARTICIPANTS OF THE INFORMATION COMMUNICATION MARKET - Butayev Eldorbek Homitjonovich	44-49
9	RAQAMLI IQTISODIYOTDA OZIY-OVQAT XAVFSIZLIGI MUAMMOLARI VA YECHIMLARI - Mulyadinov Farhod Murotovich, Numonov Fayzulla Nurmuhammadjon o'g'li	50-53
2-SHO'BA. TA'LIM VA TARBIYA SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNI QO'LLASHNING MUAMMO VA YECHIMLARI		
10	СКВОЗНЫЕ ЦИФРОВЫЕ ТЕХНОЛОГИИ В ОБУЧЕНИИ МАТЕМАТИКЕ - Агафонов Александр Алексеевич	55-58
11	IMPROVING ENGLISH LISTENING COMPREHENSION THROUGH COMPUTER TECHNOLOGIES TO PRIMARY SCHOOL CHILDREN - Abdullayeva Barno Umidullo qizi	59-60
12	WHY STEM LEARNING IS IMPORTANT IN ENGLISH LEARNING - Ahmadjonova Odina Anvarjon qizi	61-64
13	ZAMONAVIY MAKTAB TA'LIM JARAYONINDA SIMSIZ TARMOQLAR TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISH - Yokubjonov Sardorbek Sobitjon o'g'li	65-67
14	THE ROLE OF COMPUTER TECHNOLOGY IN STUDENTS' INDEPENDENT WORK - Nosirova Dilnurabonu Nodir qizi, Mahmudova Iroda Ismoilovna	68-72
15	POTENTIAL PROBLEMS WITH PEER RESPONDING IN EFL WRITING CLASSES - Dilyorjon Solidjonov	73-75
16	BUGUNGI KUNDA TA'LIM TIZIMI VA ZAMONAVIY AXBOROT TEXNOLOGIYALARI - Abdullajonov Davronjon Shokirjon o'g'li, Azimova Niginaxon	76-78
17	MAKTABGACHA TA'LIM TIZIMIDA AXBOROT-KOMMUNIKATSIYA TEXNOLOGIYALARINING O'RNI - Abdullajonov Davronjon Shokirjon o'g'li, Murodjonova Ibodatxon Dexqonboy qizi	79-82

RAQAMLI IQTISODIYOTDA OZIQ-OVQAT XAVFSIZLIGI MUAMMOLARI VA YECHIMLARI**Mulaydinov Farxod Murotovich**

Qo'qon universiteti Raqamli texnologiyalar kafedrasida mudiri

Numonov Fayzulla Nurmuhammadjon o'g'li

Qo'qon universiteti Iqtisodiyot yo'nalishi 3-kurs talabasi

Annotatsiya: Oziq-ovqat xavfsizligi raqamli iqtisodiyotda ko'plab muammolarga duch kelayotgan muhim global muammodir. Raqamli texnologiyalardan foydalanish an'anaviy oziq-ovqat tizimlarini buzdi, bu oziq-ovqat odatlarining o'zgarishiga, kiberxavfsizlik tahdidlariga va oziq-ovqat chiqindilariga olib keldi. Ushbu insho raqamli iqtisodiyotda oziq-ovqat xavfsizligi oldida turgan muammolarni aniqlaydi va barqaror qishloq xo'jaligini rivojlantirish, oziq-ovqat mahsulotlarini qayta ishlash texnologiyalariga sarmoya kiritish, fermerlar uchun onlayn bozorlarni ilgari surish, sog'lom oziq-ovqat tanlashni targ'ib qilish, kiberxavfsizlikni ta'minlash va oziq-ovqat chiqindilarini kamaytirish kabi barqaror yechimlarni taqdim etadi. Hukumatlar, xususiylash tashkilotlar va iste'molchilarning barchasi ushbu muammolarni hal qilishda va yetarli, xavfsiz va to'yimli oziq-ovqat mavjudligi, mavjud bo'lishi va ulardan foydalanishni ta'minlashda rol o'ynashi kerak. Raqamli iqtisodiyotda oziq-ovqat xavfsizligi muammolarini hal qilish uchun ko'p tomonlama yondashuv talab etiladi va barqaror yechimlarni amalga oshirish orqali biz hozirgi va kelajak avlodlar uchun oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlashimiz mumkin.

Kalit so'zlar: Oziq-ovqat xavfsizligi, muammolar, yechimlar, raqamli iqtisodiyot, barqaror qishloq xo'jaligi, oziq-ovqat mahsulotlarini qayta ishlash texnologiyalari, onlayn bozorlar, sog'lom oziq-ovqat tanlovi, kiberxavfsizlik, oziq-ovqat chiqindilari, ko'p manfaatdor tomonlarning yondashuvi.

Kirish. Oziq-ovqat xavfsizligi deganda har doim odamlarning ovqatlanish ehtiyojlari va afzalliklarini qondirish uchun etarli, xavfsiz va to'yimli oziq-ovqat mavjudligi, mavjudligi va ulardan foydalanish tushuniladi. Biroq, oziq-ovqat xavfsizligi, ayniqsa raqamli iqtisodiyotda juda ko'p muammolarga duch kelmoqda. Raqamli iqtisodiyot - bu tovarlar va xizmatlarni yaratish, sotib olish, sotish va tarqatish uchun raqamli texnologiyalardan foydalanish. Raqamli iqtisodiyot an'anaviy oziq-ovqat tizimlarini buzdi va bu oziq-ovqat xavfsizligida qiyinchiliklarga olib keldi. Ushbu insho raqamli iqtisodiyotda oziq-ovqat xavfsizligi muammolari va yechimlarini muhokama qiladi.

Qiyinchiliklar:

Oziq-ovqat odatlarini o'zgartirish: Raqamli iqtisodiyot oziq-ovqat odatlarining o'zgarishiga olib keldi. Odamlar oziq-ovqat mahsulotlarini sotib olish va sotish uchun onlayn oziq-ovqat yetkazib

berish xizmatlari va elektron tijorat platformalariga tayanmoqda. Bu oziq-ovqat imtiyozlarining arzon va qulayroq bo'lgan tez ovqatlanish va qayta ishlangan oziq-ovqatga o'zgarishiga olib keldi. Bu oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlash uchun zarur bo'lgan sog'lom va to'yimli oziq-ovqat iste'molining pasayishiga olib keldi.

An'anaviy oziq-ovqat tizimlarining buzilishi: Raqamli iqtisodiyot qishloq xo'jaligi va oziq-ovqat mahsulotlarini qayta ishlash kabi an'anaviy oziq-ovqat tizimlarini buzdi. Elektron tijorat platformalarining ustunligi tufayli fermerlar o'z mahsulotlari uchun bozorlarga kirishda qiynalmoqda. Bu oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlash uchun zarur bo'lgan sog'lom va to'yimli oziq-ovqat mahsulotlari ishlab chiqarishning qisqarishiga olib keldi.

Kiberxavfsizlik tahdidlari: Raqamli iqtisodiyot, xususan, oziq-ovqat sanoatida kiberxavfsizlik tahdidlarining kuchayishiga olib keldi. Kiberjinoyatchilar oziq-ovqat ishlab chiqarish tizimlariga buzib kirishi va oziq-ovqat yetkazib berish zanjirlarini buzishi mumkin. Bu oziq-ovqat tanqisligiga olib kelishi va oziq-ovqat xavfsizligiga ta'sir qilishi mumkin.

Oziq-ovqat chiqindilari: Raqamli iqtisodiyot oziq-ovqat chiqindilarining ko'payishiga olib keldi. Elektron tijorat platformalari va onlayn oziq-ovqat yetkazib berish xizmatlari ko'plab qadoqlash chiqindilarini hosil qiladi, bu esa chiqindixonalarga tushadi. Bu chiqindilar oziq-ovqat ishlab chiqarish yoki chorva mollarini boqish uchun ishlatilishi mumkin, aksincha, atrof-muhitni ifloslantiradi.

Yechimlar:

Barqaror qishloq xo'jaligini rivojlantirish: Barqaror qishloq xo'jaligi oziq-ovqat xavfsizligi uchun zarurdir. Hukumatlar va xususiy tashkilotlar sog'lom va to'yimli oziq-ovqat ishlab chiqarishni ta'minlash uchun organik dehqonchilik kabi barqaror qishloq xo'jaligi amaliyotlarini targ'ib qilishlari kerak. Bunga barqaror qishloq xo'jaligi bilan shug'ullanuvchi fermerlarni soliq imtiyozlari va subsidiyalar kabi imtiyozlar berish orqali erishish mumkin.

Oziq-ovqat mahsulotlarini qayta ishlash texnologiyalariga sarmoya kiritish: Oziq-ovqat mahsulotlarini qayta ishlash texnologiyalariga sarmoya kiritish oziq-ovqat sifatini yaxshilash va oziq-ovqat chiqindilarini kamaytirishga yordam beradi. Oziq-ovqat mahsulotlarini saqlash, qadoqlash va saqlash kabi texnologiyalar oziq-ovqatning yaroqlilik muddatini oshirishga, buzilishini kamaytirishga va ifloslanishning oldini olishga yordam beradi. Bu oziq-ovqat xavfsizligi uchun zarur bo'lgan oziq-ovqat mavjudligini ta'minlashga yordam beradi.

Fermerlar uchun onlayn bozorlarni targ'ib qilish: Hukumatlar va xususiy tashkilotlar fermerlar o'z mahsulotlarini sotishlari uchun onlayn bozorlarni rag'batlantirishlari kerak. Bu fermerlarga o'z mahsuloti uchun kengroq bozorga chiqish va daromadlarini oshirishga yordam

beradi. Onlayn bozorlar, shuningdek, oziq-ovqat chiqindilarini kamaytirishga yordam beradi, bu esa barcha mahsulotlarning buzilmasligini ta'minlaydi.

Sog'lom oziq-ovqat tanlovini targ'ib qilish: Hukumatlar va xususiy tashkilotlar iste'molchilarga ta'lim va ma'lumot berish orqali sog'lom oziq-ovqat tanlovini targ'ib qilishlari kerak. Bunga ommaviy kampaniyalar, oziq-ovqat mahsulotlarini belgilash va ta'lim dasturlari orqali erishish mumkin. Iste'molchilarni rag'batlantirish orqali sog'lom oziq-ovqat tanlashga undash kerak, masalan, sog'lom oziq-ovqatga chegirmalar.

Kiberxavfsizlikni ta'minlash: Kiberxavfsizlikni ta'minlash oziq-ovqat xavfsizligi uchun muhim ahamiyatga ega. Hukumatlar va xususiy tashkilotlar oziq-ovqat ishlab chiqarish tizimlari va oziq-ovqat ta'minoti zanjirlarini himoya qilish uchun kiberxavfsizlik choralariga sarmoya kiritishlari kerak. Bunga kiberxavfsizlik protokollarini joriy etish, muntazam ravishda kiberxavfsizlik auditini o'tkazish va oziq-ovqat sanoati xodimlari uchun kiberxavfsizlik bo'yicha treningga sarmoya kiritish orqali erishish mumkin.

Oziq-ovqat chiqindilarini kamaytirish: Oziq-ovqat chiqindilarini kamaytirish oziq-ovqat xavfsizligi uchun muhim ahamiyatga ega. Hukumatlar va xususiy tashkilotlar oziq-ovqat chiqindilarini kamaytirishni rag'batlantiradigan siyosat va qoidalarni amalga oshirish orqali oziq-ovqat chiqindilarini kamaytirishga yordam berishlari kerak. Bunga oziq-ovqat chiqindilarini kamaytiruvchi korxonalarini soliq imtiyozlari va subsidiyalar kabi imtiyozlar berish orqali erishish mumkin.

Xulosa

Oziq-ovqat xavfsizligi insonlar farovonligi va jamiyatlar barqarorligi uchun muhim ahamiyatga ega. Biroq, raqamli iqtisodiyot oziq-ovqat xavfsizligi uchun oziq-ovqat odatlarining o'zgarishi, an'anaviy oziq-ovqat tizimlarining buzilishi, kiberxavfsizlik tahdidlari va oziq-ovqat chiqindilari kabi muammolarni keltirib chiqardi. Ushbu muammolarni hal qilish uchun barqaror qishloq xo'jaligini rivojlantirish, oziq-ovqat mahsulotlarini qayta ishlash texnologiyalariga sarmoya kiritish, fermerlar uchun onlayn bozorlarni targ'ib qilish, sog'lom oziq-ovqat tanlashni targ'ib qilish, kiberxavfsizlikni ta'minlash va oziq-ovqat chiqindilarini kamaytirish kabi yechimlarni amalga oshirish kerak.

Hukumatlar va xususiy tashkilotlar ushbu muammolarni hal qilish va ushbu echimlarni amalga oshirishda muhim rol o'ynaydi. Hukumatlar barqaror qishloq xo'jaligi va oziq-ovqat chiqindilarini kamaytirishni rag'batlantiradigan siyosat va qoidalarni taqdim etishi mumkin, xususiy tashkilotlar esa oziq-ovqat mahsulotlarini qayta ishlashni yaxshilaydigan va oziq-ovqat chiqindilarini kamaytiradigan texnologiyalarga sarmoya kiritishi mumkin. Iste'molchilar sog'lom

oziq-ovqat tanlash va oziq-ovqat chiqindilarini kamaytirish orqali oziq-ovqat xavfsizligi muammolarini hal qilishda ham rol o'ynaydi.

Xulosa qilib aytadigan bo'lsak, raqamli iqtisodiyotda oziq-ovqat xavfsizligi muammolarini hal qilish ko'p tomonlama yondashuvni talab qiladi. Hukumatlar, xususiy tashkilotlar va iste'molchilar yetarli, xavfsiz va to'yimli oziq-ovqat mavjudligi, foydalanish imkoniyati va ulardan foydalanishni ta'minlash uchun birgalikda harakat qilishlari kerak. Barqaror yechimlarni amalga oshirish orqali biz hozirgi va kelajak avlodlar uchun oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlashimiz mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Food and Agriculture Organization of the United Nations. (2018). The state of food security and nutrition in the world 2018. Retrieved from <http://www.fao.org/3/i9553en/i9553en.pdf>
2. Shankar, B., Thiede, B. C., & Shanks, C. B. (2017). The rise of digital agriculture: Implications for food security, poverty, and livelihoods. *Global Food Security*, 15, 20-28.
3. Alkon, A. H., & Agyeman, J. (2011). *Cultivating food justice: Race, class, and sustainability*. MIT Press.
4. FAO. (2020). COVID-19 and food security: Impacts and lessons learned. Retrieved from <http://www.fao.org/3/ca9700en/ca9700en.pdf>
5. United Nations. (2015). Sustainable development goals. Retrieved from <https://www.un.org/sustainabledevelopment/sustainable-development-goals/>
6. Wei, X., Yang, G., & Liu, W. (2017). Internet of things for agriculture: A comprehensive literature review. *Computers and Electronics in Agriculture*, 142, 283-298.
7. Golan, E., Krissoff, B., Kuchler, F., & Calvin, L. (2004). A rationale for public intervention in the food sector: The case of food safety. *Journal of Agricultural and Food Industrial Organization*, 2(1), 1-22.
8. Food and Agriculture Organization of the United Nations. (2018). The state of food security and nutrition in the world 2018. Retrieved from <http://www.fao.org/3/i9553en/i9553en.pdf>
9. Hossain, M., Adhikary, M. M. R., & Akter, S. (2018). Role of digital technologies in ensuring food security in developing countries: An overview. *Agriculture*, 8(4), 53.
10. Teng, J., Wang, Y., & Wang, X. (2019). Agricultural Big Data: A review and analysis of policy and regulatory issues. *Journal of Cleaner Production*, 223, 252-261.